ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ – БЪЛГАРИЯ
НАУЧНИ ТРУДОВЕ, ТОМ 63, КН. 1, СБ. А, 2025 – ФИЛОЛОГИЯ,
PAISII HILENDARSKI UNIVERSITY OF PLOVDIV – BULGARIA
RESEARCH PAPERS, VOL. 63, BOOK 1, PART A, 2025 – LANGUAGES AND LITERATURE

DOI 10.69085/ntf2026a159

ВРЪЗКИ МЕЖДУ ПРЕДПОЧИТАНИЯТА КЪМ ДОСТОВЕРНОСТТА НА ИЗКАЗВАНИЯ С ЧЕТИРИТЕ ЕВИДЕНЦИАЛА В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК И ФАКТОРА *ВИД СПЕЦИАЛНОСТ* (ВЪРХУ ДАННИ ОТ АНКЕТНО ДОПИТВАНЕ)

Красимира Алексова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

CORRELATIONS BETWEEN PREFERENCES FOR THE RELIABILITY OF UTTERANCES WITH THE FOUR EVIDENTIALS IN BULGARIAN AND THE FACTOR OF *ACADEMIC SPECIALIZATION* (BASED ON SURVEY DATA)

Krasimira Aleksova
St. Kliment Ohridski University of Sofia

krasimira_aleksova@slav.uni-sofia.bg

In the theoretical framework of the paper, we adopt the view that the Bulgarian evidentiality system is a four-member category. Demonstrating its modal nature, in our view, must be based not only on analyses of empirical material and theoretical argumentation, but also on evidence derived through methods of perceptual linguistics. The paper seeks statistically substantiated correlations between the evaluations of differences in reliability across six pairs of utterances, representing the maximum number of combinations of the four evidentials (treated as the dependent variable), and the factor of specialization, defined by the presence or absence of linguistic knowledge (treated as the independent variable). The analyses are based on data from a non-representative survey conducted among 950 respondents in the period June – September 2024.

***Key words*:** evidentiality, indicative, conclusive, renarrative, dubitative, modern Bulgarian, perceptual linguistics

1. Въведение и теоретични основи

В теоретичната основа на настоящото изследване стои виждането, че българският език притежава четиричленна евиденциална глаголна категория, включваща индикатив (удостоверителни, тестемониални форми), конклузив (инференциал, умозаключителни форми), ренаратив (преизказни форми) и дубитатив (недоверчиви форми). Тази гледна точка застъпват немалко учени (Алексова 2023; Герджиков 1977, 1984; Москова 2021; Нинова 2016; Ницолова 2007, 2008; Търпоманова 2015 и др.), като не липсват и виждания, че категорията включва три евиденциала, т.е. изключва се дубитативът като самостоятелен евиденциал. Според М. Макарцев дубитативът е в периферията на семантичната зона на евиденциалността (Макарцев 2014: 45 – 49), а С. Конедарева го присъединява към конструкциите, с които се изразява несъщинска евиденциалност (Конедарева 2015: 27 – 28). Добре познато е мнението на Ив. Куцаров, който смята, че умозаключителните форми имат статуса на наклонение, а преизказните форми са маркираната грамема в самостоятелна двучленна глаголна категория, назована *вид на изказването* (Куцаров 2007). Тук се ограничаваме само до най-общ поглед върху мненията, защото анализът им не е пряка цел на изследването.

От съществена значимост за настоящата работа е теоретичният въпрос дали българската евиденциална категория притежава модален характер. Изследвания с типологичен характер дават основание на авторите да твърдят, че съществуват езици, в които евиденциалността и епистемичната модалност са две различни категориални полета (вж. повече у Айхенвалд 2004 и в Световния атлас на езиковите структури WALS https://wals.info/feature/77A#2/18.0/149.8). Изследователи сочат епистемични употреби на някои евиденциали в различни езици. Съществуват и мнения, според които евиденциалността и епистемичността се препокриват частично, а също така – че двете се включват в категория от по-висок ранг (вж. прегледа на мненията напр. у Алексова 2023 и Москова 2021).

Опирайки се на съществуващите виждания за отношенията между евиденциалността и епистемичната модалност, можем да очертаем четири сценария по отношение на българския език: евиденциалността в българския език не влиза в рамките на епистемичната модалност; евиденциалната категория в българския е модализирана; съществува частично препокриване между евиденциалността и епистемичната модалност, като модален характер имат субективните евиденциали – конклу-

зивът и дубитативът; и накрая, но не и на последно място – българската евиденциална категория се отличава с изцяло модален характер.

В това изследване приемаме последното виждане, тъй като всеки един от четирите евиденциала се отличава с епистемичен характер: с неминалите времена в индикатива се изразява непроблематична информация с достоверностен характер, а с миналите времена на индикатива се представя изказване със свидетелска позиция на говорещия; конклузивът предава субективно собствено твърдение, заключение, обобщение и в този широк смисъл – умозаключение; ренаративът сигнализира, че говорещият не се ангажира с достоверността на препредаваното чуждо изказване, като в конкретните контексти това може да се конкретизира до неоспорване или солидаризиране с достоверността или обратното – дезангажиране, дистанциране и дори отхвърляне на надеждността на предаваната чужда информация; дубитативът изразява субективна резервираност на говорещия/пишещия към препредавано чуждо изказване.

Ако българската евиденциална категория бъде дефинирана като „модализирана“, то това предполага наличие в диахронията на процес на модализиране с начален етап немодален характер на евиденциалността. Наличието на първоначална немодална евиденциалност в българския език е спорно, а и трудно доказуемо, ако се вземе предвид, че отправната точка на възникване на евиденциалността е транспозиция на перфекта в полето на аориста и че в следващия етап от граматикализацията се оформя парадигмата на един-единствен опосредстван евиденциал, с който се изразява и умозаключение, и преизказване (вж. Герджиков 1984: 252 – 261).

Тези теоретични основи предпоставят основния обект на изследване – разликите между изразяваната степен на достоверност от четирите български евиденциала според носители на българския език като първи. Избран бе за водещ перцептуалният подход, който дава възможност да се изследва не позицията на говорещия за достоверността на собственото му изказване, а виждането на различни родноезикови реципиенти за изразяваната степен на достоверност на изказвания с различни евиденциали.

Конкретният предмет на разглеждане са връзките между предпочитанията на реципиентите към достоверността на двойки изказвания с различни евиденциали и фактора *вид специалност* според наличието или отсъствието на специализирани езиковедски познания.

Основната цел е доказване или отхвърляне на хипотезата, че видът специалност (филологическа или нефилологическа) оказва въздействие върху оценките на респондентите за достоверностните разлики между 6

комбинации на евиденциалите в българския език. Водещата задача е да се открие в какво се състоят статистически доказаните връзки между достоверностните предпочитания и вида специалност.

2. Анкетното допитване

Реализацията на представената основна цел се извършва въз основа на резултатите от непредставително анкетно допитване, реализирано по метода на отзовалите се. То е проведено през периода юни – септември 2024 г., като в него се включиха 950 носители на българския език като първи. Анкетата няма национално представителен характер, тъй като не се основава на представително установени извадки по определени социално-демографски характеристики на езиковите носители. Това означава, че анализите, обобщенията и изводите тук важат само за изследваната група респонденти.

Във въпросника на анкетата се съдържат шест експериментални текста, описващи ситуации, в които общуват последователно трима участници. Във всеки от текстовете участник А търси обект или лице/лица, като, за да го/ги намери, пита поотделно други две лица (В и С). Отговорите на В и С съдържат както различни евиденциали, така и различни, но еднакво възможни според ситуационното описание локации на издирваните обекти или лица. Анкетираните са запитани на кого – В или С, е повярвал А. Тези експериментални условия предполагат респондентите да представят при перцепция на описаните ситуации своята оценка за по-голямата достоверност, надеждност на едно от двете изказвания (за всеки от 6-те текста), съдържащи различни евиденциални форми. А това означава, че анкетираните изразяват своето предпочитание за по-голямата степен на изразявана достоверност на един от всяка двойка евиденциали.

Експерименталните текстове са 6, което отговаря на броя комбинации между всеки 2 от четирите евиденциала в българския език. Отговорите на В и С в три от текстовете съдържат различаващи се евиденциални форми на бъдеще време, предпочетено, за да се избегне както евентуалното възприемане на бъдеще време в миналото като изразяващо контрафактивност и/или хипотетичност, така и съвпадението на индикативния перфект и конклузивния аорист. В другите три текста – тези, в които един от отговорите (на В или на С) включва конклузив, глаголните форми са в имперфект, тъй като конклузивът на бъдеще време има само адмиративен характер, което го прави неподходящ да се противопостави на друга неекспресивна евиденциална употреба. Решението част от си-

туациите да бъдат с глагол в бъдеще време, а други в имперфект, дава възможност да се проследи значимостта на още едно признаково противопоставяне – свидетелска позиция на говорещия (при имперфекта) : нерелевантност на противопоставянето свидетелска : несвидетелска позиция (при бъдеще време).

По-долу е представен един от шестте експериментални текста.

Във фирмата, в която работи Симеон, предстои да се проведе важна среща с клиенти и Симеон задължително трябва да участва. Преди срещата Симеон е изцяло зает с подготовката на документите и едва когато идва време за началото ѝ, установява, че не знае в коя зала ще се проведе. Симеон пита своята колежка Таня дали знае къде ще чакат клиентите.

Таня отговаря:

– Щели да чакат в зала 2.

В коридора Симеон среща своята колежка Вяра и пита и нея.

Вяра отговаря:

– Ще чакат в зала 5.

И двете зали имат напълно еднакви характеристики и се ползват наравно за провеждането на срещи във фирмата, но са в различни посоки. За Симеон е важно да стигне бързо, затова трябва да реши кого да послуша.

На кого според Вас е повярвал Симеон?

– На Таня

– На Вяра

Обобщеното представяне на резултатите, показващи предпочитанията на респондентите към достоверността на всеки от двата евиденциала в шестте текста, може да се види в Таблица 1.

Таблица 1

Ситуации	Предпочитания към противопоставящи се евиденциали в проценти		Достоверностна дистанция
1	Индикатив – 91.68%	Конклузив – 8.32%	83.36
2	Ренаратив – 86.74%	Дубитатив – 13.26%	73.48
3	Конклузив – 84.42%	Дубитатив – 15.58%	68.84
4	Конклузив – 58%	Ренаратив – 42%	16
5	Индикатив – 92.53%	Ренаратив – 7.47%	85.06
6	Индикатив – 90%	Дубитатив – 10%	80

Ако бъде въведено понятието *достоверностна дистанция*, измерваща се чрез разликата между процента анкетирани, доверили се на

едното и на другото от двете изказвания с различни евиденциали, то тогава става ясно, че най-голяма е достоверностната дистанция между индикатива и ренаратива (92.53% : 7.47%), следвана от индикатива и конклузива (91.68% : 8.32%). Може да се каже, че достоверностната дистанция в двата случая е от един и същ порядък. По-малка е достоверностната дистанция между индикатива и дубитатива (90% : 10%), което не е учудващо, тъй като е напълно възможно относително по-голям процент респонденти да се доверят на изказаното с дубитатива резервирано отношение към чуждо изказване (10%), отколкото на препредаването на чуждо изказване чрез ренаратива (7.47%) или на субективното собствено твърдение, извод, умозаключение чрез конклузива (8.32%). Коментираните достоверностни дистанции между индикатива и трите косвени евиденциала могат да се обособят в отделна група.

Втората група оформят достоверностните дистанции между косвените евиденциали. От Таблица 1 се вижда, че в тази група влизат две двойки евиденциали, в които достоверностните различия са между 73% и 68%. Изказването с ренаратив е оценено като по-достоверно от 86.74% от респондентите, когато се противопоставя на дубитатива (13.26%). Подобна е достоверностната дистанция между конклузива и дубитатива (84.42% : 15.58%).

Самостоятелна група се формира въз основа на достоверностната дистанция между конклузива и ренаратива (58% : 42%). Тя е малка, което говори, че за анкетираните между собственото субективно твърдение, извод, умозаключение (конклузив) и препредаването на чуждо изказване (ренаратив) няма значима разлика в достоверността, въпреки че съществуват малко повече анкетирани, предпочели изказването с конклузив като по-достоверно. А това означава, че между признаците *субективност* (носен от конклузива) и *преизказност* (носен от ренаратива) няма ясно очертана йерархия по степен на достоверност. Подчертаваме, че тези изводи важат само за настоящата анкета, макар че резултати от предходни непредставителни анкетни допитвания (Алексова 2018; 2019) също подкрепят настоящите изводи.

3. Връзки между оценките за достоверността и признака *вид специалност*

За да бъдат изследвани връзките между оценките за разликите в достоверността на двойките евиденциали, разглеждани като зависими променливи, и *вида специалност* според наличието или липсата на филологически познания, възприета като независима променлива, бяха

направени 6 хи-квадрат анализа (вж. за него Гоев, Бошнаков, Тошева, Харалампиев, Бозев 2019, 117 – 127). Зависимите променливи имат две равнища: два различни евиденциала (в 6 възможни комбинации). Независимата променлива *вид на специалността* според липсата или наличието на специализирани езиковедски познания има три равнища: *нефилологическа специалност* (по-нататък НФС), *филологическа специалност* (по-нататък ФС), *ученик/-чка без придобита специалност* (по-нататък УБС). Анкетираните без филологическа специалност са 48.2% от всички респонденти, с филологическа специалност – 49.4%, а учениците без придобита специалност – 2.4%. Тъй като анкетата е реализирана от екип филолози от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, е обяснимо наличието на немалък процент филолози, до които е достигнала по метода на отзовалите се на анкетното допитване.

Проверката на статистическите хипотези за наличие или липса на връзка се прави въз основа на равнището на значимост (по-нататък РЗ) – ако то е по-малко от риска за грешка $\alpha = 0.05$, нулевата хипотеза за липса на връзка се отхвърля и се приема за вярна алтернативната хипотеза за наличие на връзка между независимите и зависимите променливи. За извършените 6 хи-квадрат анализа са изпълнени трите изисквания[1] за прилагането му. При доказано наличие на статистически значима връзка между зависимата и независимата променлива се измерва и силата на връзката чрез коефициента на Крамер (К), който следва да има равнище на значимост (Approximate Significance), по-малко от риска за грешка $\alpha = 0.05$ (Гоев, Бошнаков, Тошева, Харалампиев, Бозев 2019: 119 – 120). Тук е приета следната скала за измерване на силата на връзката: от 0 до 0.3 – слаба връзка, от 0.3 до 0.7 – средна, над 0.7 – силна (вж. Гоев, Бошнаков, Тошева, Харалампиев, Бозев 2019: 119).

Между достоверностните различия конклузив : индикатив според отговорите на анкетираните и независимата променлива *вид специалност* съществува статистически значима връзка, тъй като РЗ е 0.000, което е по-малко от риска за грешка 0.05. Коефициентът на Крамер има стойност 0.160, а това означава, че връзката е слаба. Тя се изразява във факта, че сред филолозите съществува по-висок процент доверили се на изказването с индикатив – 96.2%, отколкото сред нефилолозите (87.3%) и учениците (87%).

[1] Изискванията са следните: теоретичните стойности за всяка клетка да не са по-малки от 1; „ако има стойности на теоретичните честоти, по-малки от 5, те да не са в повече от 20% от клетките“; „обемът на извадката да е най-малко 50“ (Гоев, Бошнаков, Тошева, Харалампиев, Бозев 2019: 119), а в настоящия случай тя е 950.

Статистически значима връзка съществува според стойността на РЗ = 0,0065 между оценките за достоверността на изказвания с ренаратив и съответно с дубитатив и независимата променлива *вид специалност*. Връзката е слаба по сила, тъй като К = 0.096. Конкретен израз тази връзка намира във факта, че относително по-голям процент филолози (90%), отколкото нефилолози (83.4%) и ученици (87%), са предпочели ренаративните форми като изразяващи по-висока степен на достоверност.

Независимата променлива *вид специалност* и предпочитанията към достоверността на изказването с индикатив срещу изказването с дубитатив се намират в статистически значима връзка, ако се вземе предвид РЗ = 0.000. Връзката отново е слаба, за което говори К = 0.148. Както и при коментираните вече връзки, и тук сред филолозите има по-висок процент (94%) предпочели изказването с индикатив като по-достоверно от изказването с дубитатив, отколкото сред нефилолозите (86.7%) и учениците (73.9%).

Според стойността на РЗ = 0.000 статистически значима връзка съществува между оценките на респондентите за достоверностните разлики между конклузива и дубитатива и независимата променлива *вид специалност*. Връзката е слаба според стойността на К = 0.136. Сред филолозите има по-голям процент респонденти (89.3% от тях), които са предпочели като по-достоверно изказването с конклузив пред изказването с дубитатив, в съпоставка със съответните проценти сред нефилолозите (79.9%) и учениците (73.9%).

Предпочитанията към достоверността на индикатива в съпоставка с достоверността на изказването с ренаратив, определени като зависима променлива, и независимата променлива *вид специалност* са в статистически значима връзка, което се доказва от РЗ = 0,0185. К е 0.083, което сочи слаба по сила връзка. Тя се изразява във факта, че отново сред филолозите има по-висок процент (94.7%) доверили се на изказването с индикатив, а не с ренаратив в съпоставка с процентите в групите на нефилолозите (90.6%) и учениците (87%).

Особен интерес представлява изследването на връзката между предпочитанията към достоверността на изказване с ренаратив срещу изказване с конклузив и независимата променлива *вид специалност*. Според РЗ = 0.0095 може да се приеме наличието на връзка, която следва да се определи като слаба, тъй като К = 0.091. Връзката намира конкретен израз в следните процентни отношения: сред учениците е най-висок процентът, предпочели като по-достоверно изказването с конклузив

пред изказването с ренаратив (69.6%), след тях се нареждат филолозите (61.8%), а най-нисък е процентът сред нефилолозите (53.5%).

Резултатите от 6-те хи-квадрат анализа дават основание да се направят следните наблюдения и изводи, валидни за настоящото анкетно допитване. Сред респондентите с филологическа специалност има по-голям процент, отколкото сред нефилолозите и учениците без специалност, предпочитащи индикативните форми като изразяващи по-голяма степен на достоверност, отколкото всеки от трите косвени евиденциала (конклузива, ренаратива и дубитатива). Сред филолозите, в съпоставка с групите на нефилолозите и учениците, е по-голям процентът на доверилите се на конклузива или на ренаратива, когато всеки от тези два евиденциала се противопоставя на дубитатива. Тези факти говорят, че сред анкетираните с филологическо образование има по-голям процент доверяващи се при перцепция на 5 от 6-те комуникативни ситуации на най-ниско или по-ниско маркираните евиденциали. Сред респондентите филолози в съпоставка с нефилолозите съществува относително по-голям процент предпочитащи като изразяващо по-висока степен на достоверност изказването с конклузив, когато то се противопоставя на изказване с ренаратив. Явно сред тях има повече анкетирани, за които признакът *субективност*, с който е маркиран конклузивът, предпоставя оценка за по-висока степен на достоверност в съпоставка с признака *преизказност*, носен от ренаративните форми. Трябва да се посочи, че сред учениците достоверностните предпочитания към конклузива, противопоставен на ренаратива, са най-висок процент.

4. Заключение

Представените и коментирани резултати от анкетното допитване, макар и национално непредставително, дават възможност за широк кръг заключения и изводи. Тук се концентрираме само върху някои от тях.

Данните (вж. Таблица 1) сочат, че напълно очаквано индикативът е оценен като изразяващ по-висока степен на достоверност в съпоставка с трите косвени евиденциала. Това е вярно и когато глаголното време е от плана на миналото (в имперфект) и изразява свидетелска позиция на говорещия (в двойката индикатив : конклузив), и когато глаголът е в бъдеще време (в двойките индикатив : ренаратив и индикатив : дубитатив), а при него, като време от неминалия план, не е релевантно да се говори за свидетелска или несвидетелска позиция. Сред филолозите има по-голям процент дали предпочитания към изразяваната сте-

пен на достоверност на индикатива, когато се противопоставя на трите косвени евиденциала.

Тези данни, а и оценките за по-висока степен на достоверност на ренаратива и конклузива, всеки спрямо дубитатива, дават основание да се каже, че достоверностните предпочитания на респондентите всъщност отговарят пряко на степента на семантична маркираност. Индикативът, немаркиран по признаците *субективност* и *преизказност*, е оценяван като изразяващ значително по-висока степен на достоверност от трите косвени евиденциала. Конклузивът, маркиран по *субективност*, е предпочитан като изразяващ по-висока степен на достоверност от дубитатива, носещ признаците *субективност* и *преизказност*. Ренаративът от своя страна, изразяващ признака *преизказност*, е предпочитан като изразяващ по-висока степен на достоверност, отколкото дубитатива. Във всички тези случаи сред филолозите има по-голям процент отдаващи предпочитание към максимално немаркирания евиденциал (индикатива) или към по-малко маркирания евиденциал в двойките конклузив : дубитатив и ренаратив : дубитатив.

Най-голям интерес от теоретична гледна точка предизвикват резултатите за достоверностните дистанции между ренаратива и конклузива, които са единично, но противоположно маркирани: ренаративът носи диференциатора *преизказност*, а конклузивът – *субективност*. Когато тези два евиденциала са противопоставени, изказването с конклузив е предпочетено като малко по-достоверно, по-надеждно (конклузив – 58%, ренаратив – 42%). Тези данни говорят, че съществена разлика между достоверността, изразявана с конклузива и с ренаратива, не може да бъде открита. А това не разрешава да се каже, че между признаците *субективност* и *преизказност* съществува някаква значима йерархия по степен на достоверност. Трябва обаче да се посочи, че сред учениците и филолозите в сравнение с нефилолозите е по-висок процентът на предпочитащите изказването с конклузив като по-достоверно в съпоставка с изказването с ренаратив (ученици – 69.6%, филолози – 61.8%, нефилолози – 53.5%). Може да се предположи, че сред младите поколения респонденти и донякъде сред филолозите има тенденция субективното твърдение, умозаключение, обобщение (конклузивът) да се възприема като по-достоверностно, отколкото ренаративното изказване.

Резултатите от настоящото анкетно допитване убеждават, че перцептуалният подход дава възможност да се изследва възприемането на езиковите феномени от носители на езика като първи. Чрез прилагането му се получава информация не за гледната точка на говорещия и неговите комуникативни намерения, когато използва различни евиденци-

али, а за оценката на възприемащия изказването и неговата позиция за реализацията на комуникативните намерения на говорещия. Несъмнено опирането на перцепцията на езиковите факти допринася за верифицирането на ред изследователски лингвистични хипотези.

Благодарности и финансиране

Това изследване е финансирано от Европейския съюз – NextGenerationEU, чрез Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, проект SUMMIT BG-RRP-2.004-0008-C01.

Литература

Алексова 2018: Алексова, Кр. Косвени евиденциали и степени на достоверност (върху материал от българския език). [Aleksova, Kr. Kosveni evidentsiali i stepeni na dostovernost (varhu material ot balgarskiya ezik).] // *Езиков свят*. Т. 16, кн. 2, Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2018, 133 – 141.

Алексова 2019: Алексова, Кр. Оценки за изразяваната от евиденциалните субкатегории степен на достоверност. [Aleksova, Kr. Otsenki za izrazyavanata ot evidentsialnite subkategorii stepen na dostovernost.] // Илиева, М. (отг. ред.) *Aut inveniam viam, aut faciam. Сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Стоян Буров*. В. Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2019, 127 – 140.

Алексова 2023: Алексова, Кр. *Дубитативът в съвременния български език*. [Aleksova, Kr. Dubitativat v savremenniya balgarski ezik.] София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2023.

Герджиков 1977: Герджиков, Г. Една специфична глаголна категория в съвременния български език (Категорията „ангажираност на говорещия с изказването на действието”). [Gerdzhikov, G. Edna spetsifichna glagolna kategoriya v savremenniya balgarski ezik (Kategoriyata „angazhiranost na govoreshtiya s izkazvaneto na deystvieto“).] // *Годишник на Софийския университет, Факултет по славянски филологии*. Т. 69, 2, София: Университетска печатница, 1977, 5 – 68.

Герджиков 1984: Герджиков, Г. *Преизказването на глаголното действие в българския език.* [Gerdzhikov, G. Preizkazvaneto na glagolnoto deystvie v balgarskiya ezik.] София: Наука и изкуство, 1984.

Конедарева, 2015: Конедарева, С. Евиденциалността в българския език – типологичен аспект. Автореферат на дисертация за придобиване на

образователната и научна степен „доктор“. [Konedareva, S. Evidentsialnostta v balgarskiya ezik – tipologicheski aspekt. Avtoreferat na disertatsiya za pridobivane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doctor“.] Благоевград, 2015. <http://rd.swu.bg/media/37429/avtoreferat.pdf> (29.11.2021).

Куцаров 2007: Куцаров, Ив. *Теоретична граматика на българския език. Морфология.* [Kutsarov, Iv. Teoretichna gramatika na balgarskiya ezik. Morfologiya.] Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2007.

Макарцев 2014: Макарцев, М. *Эвиденциальность в пространстве балканского текста*. [Makartsev, M. Evidentsial'nost' v prostranstve balkanskogo teksta.] Москва, Санкт-Петербург: Нестор-История, 2014.

Москова 2021: Москова, М. *Конклузивът в съвременния български език*. Дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. [Moskova, M. Konkluzivat v savremenniya balgarski ezik. Disertatsiya za pridobivane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“.] (Ръкопис).

Нинова 2016: Нинова, Г. *Генезис и семантика на адмиратива в български и албански.* (Автореферат на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“). [Ninova, G. Genezis i semantika na admirativa v balgarski i albanski. (Avtoreferat na disertatsiya za prisazhdane na obrazovatelnata i nauchna stepen „doktor“).] <https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/layout/set/print/content/view/full/183167> (29.11.2021).

Ницолова 2007: Ницолова, Р. Модализованная эвиденциальная система болгарского языка. [Nitsolova, R. Modalizovannaya evidentsial'naya sistema bolgarskogo yazyka.] // Храковский, В., отг. ред. *Эвиденциальность в языках Европы и Азии.* Санкт-Петербург: Наука, 2007, 107 – 197.

Ницолова 2008: Ницолова, Р. *Българска граматика. Морфология*. [Nitsolova, R. Balgarska gramatika. Morfologiya.] София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2008.

Търпоманова 2015: Търпоманова, Ек. *Евиденциалност в балканските езици: български и албански*. [Tarpomanova, Ek. Evidentsialnost v balkanskite ezitsi: balgarski i albanski.] София: ИК „Ни плюс“, 2015.